

## РЕЦЕНЗИЯ

От: *Проф. д-р Симеон Владимиров Тасев*

Относно: дисертационен труд на тема „Гражданска отговорност на възложител за вреди, причинени от изпълнител“, с автор-**Ивайло Димитров Тосков**, задочен докторант в Юридическия факултет на Университета за национално и световно стопанство в гр. София, за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Гражданско и семейно право“, направление 3.6. Право.

### **Уважаеми членове на научното жури,**

Със заповед № 1590/23.06.2021 г. на зам.-ректора по НИД на УНСС съм включен в състава на научното жури за провеждане на конкурс за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. Право, научна специалност „Гражданско и семейно право“ с кандидат Ивайло Димитров Тосков.

### **1. Информация за дисертанта**

Дисертантът е завършил специалност „Право“ в Юридическия факултет на УНСС през 2009 г. Със заповед №624/18.03.2016 г. на Ректора на УНСС е зачислен като докторант в задочна форма на обучение, с научен ръководител- доц. д-р Иван Цветанов Иванов. Положил е успешно всички изпити, съгласно индивидуалния учебен план, като е отчислен с

право на защита със Заповед №1630/29.06.2021 г. на Ректора на УНСС. Работи като юрисконсулт във Фонда за гарантиране на влоговете в банките.

## **2. Обща характеристика на представения дисертационен труд**

Дисертационният труд е с общ обем от 222 страници, от които съдържание от 5 страници, списък на използваните съкращения от 2 страници, както и библиография от 8 страници. В структурно отношение дисертацията се състои от увод, четири глави и заключение. Всяка глава е разделена на параграфи, всеки от които е подразделен на заглавия, точки и подточки. Списъкът с използваната литература включва 77 заглавия на български език, както и 24 на чужди езици- английски, руски и немски. Направени 709 бележки под линия. Структурата на изследването е съобразена с изискванията на закона и с предмета му.

Дисертационният труд е едно от малкото самостоятелни изследвания, насочено директно към института на отговорността на възложителя по чл. 49 от ЗЗД.

В **увода** авторът е обосновал необходимостта от изследването и неговата актуалност. Определени са задачите на труда, както и са посочени използваните методи за постигането им: логически, телеологичен, аналитичен и сравнителноправен.

**Глава първа** е озаглавена „Понятие и обща характеристика на отговорността на възложителя“. В първия параграф са разгледани основни предпоставки на гражданската отговорност като вид юридическа отговорност, нейното деление на договорна и деликтна. Обосновано е, че отговорността на възложителя представлява специален състав на гражданска деликтна отговорност. Вторият параграф от главата представя историческото развитие на института на отговорността на възложителя,

през призмата на римското частно право, българското обичайно право, както и уредбата в Закона за задълженията и договорите от 1892 г. В третия параграф е направен сравнителноправен анализ, като е разгледана уредбата на отговорността на възложителя в правните системи на Германия, Франция, Русия, Великобритания, САЩ, както и проявления в правото на Европейския съюз.

В глава втора, със заглавие „Фактически състав на отговорността на възложителя“, дисертантът разглежда отделните елементи на фактическия състав на института. В първия параграф е направена систематизация на отделните елементи- възлагането на работа, причиняването на вреди и предпоставката „при или по повод на изпълнението на работата“, които са разгледани подробно в последващото изложение. Вторият параграф обхваща проявленията на възлагането на работа като основен фактор, който поставя изпълнителя в контакт с патримониума на третите лица, от което произтичат вреди. Посочени са основните начини, по които възлагането може да се извърши, като правилно е обърнато внимание на обстоятелството, че работа може да се възложи и с фактически действия, например в хипотези на порок на акта по възлагане. Авторът е застъпил теза, че правоотношението по възлагане не включва в себе си необходимостта от упражняване на контрол от страна на възложителя. Разгледани са основните характеристики на страните по правоотношението- възложител, и изпълнител, както и особени хипотези на възлагане на работа. Третият параграф обхваща причиняването на вреди от изпълнителя, и включва анализ на предпоставките деяние, вина (в аспектите- вина на възложителя, и вина на изпълнителя при причиняване на вредите), видовете вреди, противоправността, както и причинната връзка. Направен е извод, че

вината на изпълнителя не е задължителна предпоставка за възникване на отговорността на възложителя. Обърнато е внимание на предпоставката вредите да са причинени при или по повод на изпълнението на възложената работа, като авторът е аргументирал, че „по повод“ обхваща всички хипотези, при които възлагането е необходимо условие за настъпването на вредите, извън тези, свързани с прякото извършване на работата.

**Глава трета** е озаглавена „Същност и функции на отговорността на възложителя. Отграничения.“ В първия параграф от главата е аргументирано, че отговорността на възложителя е обективна (безвиновна), което я отличава от отговорността по чл. 45 ЗЗД, като същевременно е и отговорност за чужди действия. Тези особености са разгледани детайлно, с кратък исторически анализ, като е изразено виждането, че възложителят отговаря поради свободния избор на правомерно поведение, както и поради особената връзка между него и изпълнителя, изразяваща се във възлагането на работа. Разгледани са и основните теории, чрез които в доктрината се обосновава съществуването на отговорността на възложителя. Коректно са посочени функциите на разглежданата отговорност- обезщетителна, превантивна, като е мотивирана и защитна функция спрямо изпълнителя. Във втория параграф авторът е направил съпоставка с правни институти, които имат близки характеристики с отговорността на възложителя- отговорността на работодателя по чл. 200 от КТ, отговорността за действия на деца и неспособни лица по чл. 47 и чл. 48 от ЗЗД, отговорността за вреди, причинени от вещи по чл. 50 от ЗЗД, отговорността на държавата и общините за вреди по ЗОДОВ, както и отговорността за вреди от дефектни стоки, уредена в ЗЗП.

**Глава четвърта** разглежда правните последици на отговорността на възложителя. В първия параграф са обхванати материалноправните последици, включващи иск за поправяне на вредите и регресното правоотношение между възложителя и изпълнителя по чл. 54 от ЗЗД. Изведена е теза, че регресно право за възложителя възниква единствено в хипотезите, в които увреждането е причинено виновно, което е продължение на тезата на автора, че отговорност на възложителя може да бъде ангажирана и в хипотези на невиновно причиняване на вреди от изпълнителя. Авторът убедително аргументира, че регресното правоотношение не принадлежи към семейството на деликтната отговорност, а представлява самостоятелен вид производно облигационно правоотношение. Направено е предложение за допълнителни материалноправни последици, като уреждане на иск за преустановяване на нарушението, както и отнемане на ползите, които са получени от делинквента, в резултат на умишлено деяние. Вторият параграф разглежда процесуалноправните аспекти, като подведомственост и подсъдност на исковете, доказване, както и отделни проявления в наказателния процес.

**Заклучението** обобщава изводите от изследването, както и посочва коректно приносните моменти. Направени са и предложения *de lege ferenda*.

### **3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати**

Дисертационният труд показва способностите на докторанта за провеждане на самостоятелно изследване. Изложени са оригинални становища на автора, които са добре аргументирани. Отличава се с редица научно-приложни приноси, като например:

- Задълбочено са разгледани предпоставките на отговорността на възложителя, като е направен обстоен исторически и

сравнителноправен анализ. Рефериран е голям брой решения, както от българската съдебна практика, така и от практиката на други държави;

- За пръв път в правната литература е обосновано, че вината на изпълнителя не е необходима предпоставка за ангажиране на отговорността на възложителя, като последният отговаря и за противоправни невиновни действия на лицето, което е натоварил с работа;
- Подробно е развито становището, че отговорността на възложителя по чл. 49 от ЗЗД представлява самостоятелно правоотношение и не е обусловена от наличието на деликтно правоотношение между изпълнителя и пострадалия;
- Изложено е, че при наличието на повече от един възложител, изпълнителят има право да насочи претенцията си към всеки един от тях, без да е налице солидарна отговорност;
- Застъпено е становището, че предпоставката „по повод на изпълнението на работата“ обхваща всички хипотези, при които е налице фактически каузалитет между възлагането на работа и вредите, включително и в хипотезите на умишлено причиняване на вреди от изпълнителя, което представлява разширяване на обхвата на отговорността.

#### **4. Оценка на автореферата**

Представеният автореферат отразява коректно съдържанието на дисертационния труд.

## **5. Критични бележки, препоръки и въпроси**

Към дисертационния труд могат да бъдат направени и критични бележки. В заглавието думата „възложител“ следва да бъде членувана, тъй като става въпрос за един от субектите на разглеждания правен институт.

В увода следва да се направи разграничение, че извън обхвата на изследването попада застраховката „Гражданска отговорност“, уредена в Кодекса за застраховането.

Авторът следва да съобщи кои от предложенията de lege ferenda се отнасят до промени в други закони (извън ЗЗД), като препоръката ми е те да бъдат обобщени. Налице са и някои стилистични и редакционни грешки.

Препоръчвам на дисертанта да публикува труда като монография, в която да бъде отразена и най-новата съдебна практика.

## **6. Заключение**

Считам, че изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за прилагането му са изпълнени. Дисертационният труд представлява оригинално и задълбочено изследване, съдържа научни резултати и конкретни приноси за развитието на правната наука, с оглед на което предлагам на научното жури да присъди на **Ивайло Димитров Тосков** образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. „Право“, специалност „Гражданско и семейно право“.

София, юли 2021 г.

Рецензент: .....

Проф. С. Тасев